

Ondersteuning aan mensen met een licht verstandelijke beperking

Een licht verstandelijk beperking is vaak moeilijk te herkennen; mensen met een licht verstandelijk beperking doen vaak hun best om dit te verbergen. Een checklist is daarom handig om na te lopen of je cliënt mogelijk een licht verstandelijk beperking heeft. Een voorbeeld van zo'n checklist is de checklist van de jeugdzorginstelling Vitree (2010).

Hoe te herkennen?

1 Informeer naar de schoolopleiding

- a** Is speciaal onderwijs gevolgd? (Speciaal basisonderwijs, MLK/ZMLK, praktijkonderwijs.)
- b** Is het vervolgonderwijs niet afgemaakt?
- c** Zijn er veel verschillende scholen bezocht?
- d** Is er sprake van veelvuldige doublures?

2 Informeer naar sociale contacten

- a** Kinderen en jongeren met een licht verstandelijke beperking hebben – naast een beperkt netwerk – vaak moeite met het aangaan van sociale contacten. Soms zeggen ze bijvoorbeeld veel vrienden te hebben, maar kunnen ze desgevraagd geen namen noemen.
- b** Zijn er nog andere sociale contacten naast de familiecontacten en contacten met personen binnen de woonvorm?
- c** Zijn er vriendschappen met leeftijdgenoten?
- d** Hoe maakt iemand contact als hij/zij als nieuweling ergens komt wonen?

3 Laat wat rekensommen maken

- a** Laat wat optel- en aftreksommen maken.
- b** Eenvoudige rekensommen boven het tiental lukken vaak al niet. Vermenigvuldigen en delen is meestal te moeilijk.
- c** Een aanwijzing kan zijn het moeite hebben met het accuraat teruggeven van wisselgeld.

4 Laat wat schrijven

- a** Laat wat opschrijven, bijvoorbeeld persoonsgegevens zoals naam, adres, geboortedatum en geboorteplaats. Vaak heeft men daar moeite mee of probeert men dit te ontwijken, bang om schrijffouten te maken of om te zeggen het niet te kunnen of niet te weten.

5 Taal en begrijpen

- a Let op het taalgebruik. Vaak worden uitdrukkingen verkeerd gebruikt of zijn er andere opvallende fouten in het taalgebruik, waaruit blijkt dat iemand niet precies begrijpt wat de woorden eigenlijk betekenen.
- b Ook kunt u vragen naar de betekenis van spreekwoorden of gezegdes (bijvoorbeeld 'de appel valt niet ver van de boom').
- c Let ook op zaken als het niet begrijpen van grapjes.

6 Observeer gedrag

- a Stelt iemand veelvuldig dezelfde vragen?
- b Kan iemand niet reproduceren wat u heeft uitgelegd?
- c Heeft iemand moeite met klokkijken?
- d Duurt het langer dan normaal voordat iemand reageert op uw vragen?
- e Is er sprake van traagheid?

Wat te doen?

Communicatie

- Gebruik korte zinnen.
- Gebruik niet meer dan één boodschap, vraag of opdracht in een zin.
- Gebruik eenvoudige woorden, maar maak geen kinderlijke zinnen.
- Geef de tijd om een vraag te beantwoorden.
- Check of uw boodschap, vraag of opdracht begrepen is.
- Vraag niet simpelweg of iemand iets begrepen heeft, maar laat de persoon reproduceren wat er is gevraagd of uitgelegd, of vraag wát er begrepen is.
- Bespreek zaken concreet en rond ze in het gesprek ook af.
- Leg nooit meer dan twee à drie keuzes voor.
- Wees duidelijk over wat kan en niet kan in de woonsituatie van de persoon of in de situatie waarin men op dat moment verblijft.
- Geef ondersteuning bij het in stand houden van contacten met belangrijke personen uit het netwerk (familie, vrienden, kennissen).

Houding

- Wees consequent en voorspelbaar in uw gedrag.
- Wees duidelijk in wat u verwacht.
- Wees ondersteunend en bied extra hulp.
- Voel je betrokken, maar laat je niet meeslepen in alle problematiek.
- Informeer bij tijdsafspraken – een dag – van tevoren of men nog weet van de afspraak.

Bejegening

- Neem het kind of jongere serieus in zijn doen en laten.
- Probeer goed te luisteren.
- Geef aan op welke wijze het kind of de jongere regie heeft, laat hem/haar meepraten en meebeslissen over zaken die hun leven en wonen aangaan.
- Ga mee naar moeilijke situaties om zaken uit te leggen, voor te doen en naderhand nog eens te verduidelijken.
- Maak bij 'ingewikkelde' opdrachten een stappenplan. Maak bij taken die meerdere handelingen inhouden (kamer op orde houden) een eenvoudige stap-voor-stapinstructie.
- Geef bij conflicten, ergernis en overlast aanwijzingen voor ander gedrag.
- Bespreek hoe dit gedrag eigen gemaakt kan worden.
- Wanneer schakel je een deskundige in? Als de cliënt in kwestie zichtbaar hinder heeft van zijn/haar gedrag en beperkingen of als de bekende manier om met probleemgedrag om te gaan niet het gewenste effect lijkt te hebben.